

Precentenser

Precens är socialtjänstförvaltningens enhet för alkohol-, drog- och brottsprevention och ansvarar för att stödja det lokala förebyggande arbetet i staden.

Läs mer på vår hemsida www.stockholm.se/forebygg

UTGIVEN AV Socialtjänstförvaltningen, Stadsövergripande sociala frågor, Preventionscentrum Stockholm

ILLUSTRATIONER Johanna Kollberg

LAYOUT Christer Lind

TRYCK Bomas Tryck

Precentenser
från
Precens

Förord

Precens första praktikant hette Kattis.

Hon var en tillgång på många sätt, inte minst var hon bra på att spegla det vi gjorde under milt ifrågasättande.

Det var utvecklande, både för henne och för oss.

Hon tog som en av sina uppgifter att samla på sig de aforismer vi brukar strö omkring oss.

Det blev en rätt lång lista redan från början, och sedan dess har vi lagt till några uttryck som vi funnit användbara.

Man kan nästan se det som en sammanställning av vår värdegrund på Preventionscentrum Stockholm.

Tack Kattis! Man lär så länge man har elever.

Inget funkar på 40 minuter

En generell sanning är att korta insatser ger små effekter. Det gäller kanske särskilt i skolans värld, där vardagen för de flesta elever redan är väldigt fragmentiserad. En aldrig så välplanerad lektion kan inte kompensera för att elever inte trivs och utvecklas i skolan.

Satsa på långsiktiga förändringar inom de ordinarie strukturerna.

Magsåret ska ligga i rätt mage

När man är engagerad i en fråga är det lätt att ta på sig ansvaret för saker som man inte har möjlighet att påverka i någon större utsträckning. Ett bra exempel är att man som medarbetare i kommunen inte gärna kan försvara politiska prioriteringar hur långt som helst. Det är bra att ha höga mål, men det måste också finnas resurser som gör det möjligt att nå målen.

De som är satta att fatta beslut måste själva bära ansvaret för dem.

Fyrverkerier är vackra men värmer dåligt

Tillfälliga "skyltfönsterprojekt" som bara genomförs för att tillfredsställa behov av att visa att man gör något löser oftast inga problem. Tvärtom kan de bli till problem i sig eftersom de upptar resurser som kunde ha använts bättre.

Använd resurserna där de gör mest nytta, inte där de syns mest.

Varför antingen eller när man kan få både och?

Man behöver inte välja mellan två bra sätt att arbeta, oftast går det utmärkt att kombinera. I de flesta projekt är det klokt att både fokusera på resultatet och processen. Att utgå från att verksamheterna själva är kapabla att utveckla sin verksamhet utesluter inte att de också kan använda sig av metoder som visat sig framgångsrika.

Skapa inte onödiga motsättningar i metodfrågor.

Om man kan vara glad åt lite har man mycket att vara glad åt

När man jobbar med t.ex. föräldrastödsprogram är det lätt att misströsta över att resultaten ligger långt i framtiden. Ett utagerande barn som utan hjälpen skulle blivit missbrukare och kriminell kräver ju en minst tioårig uppföljning för att kunna mäta det övergripande målet. Därför måste man hitta konkreta delmål som visar att man är på rätt väg.

Gläds åt de små framgångarna i vardagen.

Det finns inget så praktiskt som en bra teori

Praktiker har ofta en tendens att ta rätt så lätt på den akademiska sidan av preventionen. Tyvärr innebär det ibland att man jobbar intensivt för att förbättra en insats som inte ens har en teoretisk chans att lösa problemet.

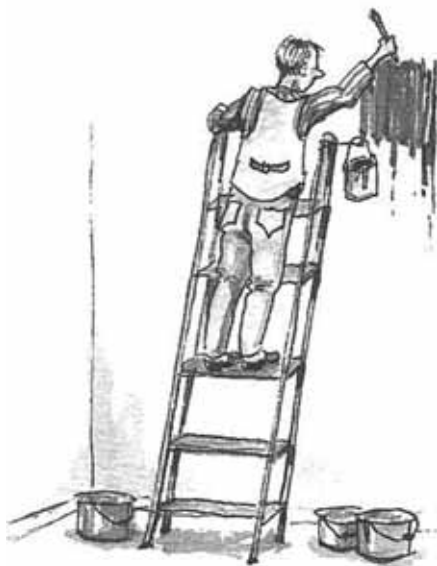
Om man inte kan förklara vad man håller på med är det stor sannolikhet för att det inte fungerar.

Ingen projektplan har överlevt kontakten med verkligheten

Saker och ting går aldrig som man tänkt sig. Ibland är det problembilden som förändras så att kraven på verksamheten blir annorlunda. Ibland händer det också att resurserna inte riktigt blir de man tänkt sig. Ett projekt är en hypotes om något, och det innebär att man måste våga hitta nya vägar om det behövs.

Det enda man kan vara säker på är att det kommer att bli förändringar, och då är det bra att vara beredd på det.

Det är viktigt att göra saker på rätt sätt, men ännu viktigare är att göra rätt saker

Man kan lägga oändlig möda på att förfina något som senare visar sig vara helt onödigt. Tänk alltså igenom vad som *egentligen* behöver göras. Det är bättre att göra lite rätt än mycket fel.

Man ska vara försiktig med vad man ber om, man kan nämligen få det

Den som har ett stort engagemang kommer alltid tycka att det är brist på resurser. Då är det lätt att måla upp en drömbild av hur bra allt skulle bli om man bara fick medel att genomföra sina tankar. Om man uttrycker sig lite oförsiktigt inför beslutsfattare så kan det hända att man får det man ber om just då - men inte det som skulle vara bäst på sikt.

Utveckla resurserna i nära dialog med beslutsfattarna.

Man kan inte gnälla sig till framgång

Den som inte har förutsättningar att göra sitt jobb blir lätt desillusionerad. När man inte har mandat och medel att göra det man tycker behövs, lägger man ofta problemet utanför sig själv. Tyvärr kommer man då snabbt att uppfattas som en gnällspik som aldrig blir nöjd.

Förändringar är lättare att genomföra om man anstränger sig för att bidra.

Det är lättare att få förlåtelse än tillåtelse

Som ledare för projekt måste man ibland vara modig. Om det finns alltför många osäkra faktorer som inte går att förutse så får man bestämma sig för en inriktning och satsa på att förankra den där det behövs.

Ibland får man ta ett beslut på egen hand och förankra det i efterhand.

Man ska bita där det är mjukast

I början av ett utvecklingsprojekt är det klokt att undvika dem som man redan på förhand vet kommer att vara mot idén. Om man istället fokuserar på dem som är öppna för förändring så får man bundsförvanter som kan hjälpa till att övertyga resten.

Börja alltid med dem som vill och verkar vara mest intresserade.

En bra samordnare jobbar inte för tio, utan får tio att jobba

Problemet med eldsjälare är att de lätt blir utbrända. När viljan att utveckla är stor, är det lätt att ta på sig allt arbete själv istället för att dela upp arbetsuppgifterna rimligt. Att vara engagerad är bra, men förebyggande arbete kräver långsiktighet och tålamod också. Om man ber om hjälp får man dessutom tillgång till andras kompetenser och förmågor.

Om man har för mycket att göra är inte svaret att jobba mer.

Om det inte är trasigt ska man inte laga det

Den som har försökt installera nya versioner av program på sin dator vet att det ofta händer saker som man inte alls räknat med. Plötsligt går allt mycket långsammare och i värsta fall blir det omöjligt att jobba vidare. Sedan får man ägna en hel kväll åt att återställa allt som det var från början.

En metod är inte automatiskt bättre än det nuvarande arbetssättet bara för att den är ny.

Varje väg har två diken

Även om preventionen är mindre politiserad nu än för tjugo år sedan, så händer det att det blir tvära kast mellan ideologierna. Tyvärr innebär ofta ett starkt ställningstagande för en viss hållning att man skaffar sig motståndare. Det gör att man kan få ägna mer tid åt att bråka om vem som har rätt istället för att jobba framåt. Lyssnande och dialog är en säkrare väg till utveckling än skyttegravskrig.

*Undvik häftiga växlingar mellan ytterligheterna.
Om man hela tiden åker tvärs över vägen så
kommer man ingenstans.*

Det bör vara fler i publiken än på scenen

Både i rock´n´roll och i prevention gäller det att ha ett lagom stort band. Om bandet gillar att spela mer än publiken gillar att lyssna så blir det ingen bra spelning. Och om det finns fler hjälpare än det finns behövande så bör man nog ta sig en tankeställare.

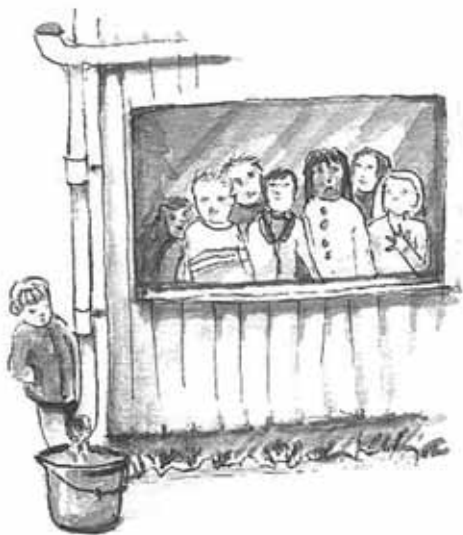
Avsätt resurser som står i proportion till problemet.

*Ägna energin till att lösa de problem du kan
istället för att oroa dig i onödan.*

Antingen kan ett problem lösas, och då behöver man inte oroa sig för det.

Eller så kan det inte lösas, och då behöver man inte oroa sig för det heller.

Hängrännor ska sitta högt för att göra verklig nytta

Pengar till förebyggande arbete kommer oftast i olika stuprör. Tyvärr är det inte alltid så lätt att avgöra om t.ex. en insats som förbättrar skolklimatet förebygger droger, brott eller kanske är nödvändig för att nå skolans mål. Men för eleverna är det ju viktigt att den genomförs, även när de tillfälliga projektpengarna tagit slut.

Hitta de organisatoriska lösningar som gör det möjligt att se samband och att ha ett helhetstänkande.

Ingenting gott kommer till den som bara väntar

Det är så gott som alltid fel tid just nu. I nästan varje situation kan man hitta argument för att vänta ett tag till. Problemet är bara att om man hela tiden väntar på det rätta tillfället att ta nästa steg så kan man få tillbringa en stor del av livet på ett ben.

Det är bättre att våga sig på tio saker och misslyckas med fem, än att invänta det perfekta läget som kanske aldrig kommer.

Det är inte profeten som är problemet, utan proselyterna

Inte sällan är det så att de som anammar en god idé tar ut svängarna lite för mycket. I all välmening tar man resultat inom ett område och omsätter det okritiskt i ett annat sammanhang där det inte är lika givet att de har effekt. Man får känslan att metoden är "bra mot allt". Ibland blir det till och med så att det blir bråk om vem som har tolkat idégivaren rätt, och det går åt mer tid att gräla om vem som har rätt än att utveckla idén.

Upphovsmännen till program och teorier har ofta en bredare syn än de som sprider idéerna vidare.

Döden är en viktig utvecklingsfaktor

Ibland är det som om det skapas ett mottryck till en verksamhet. Dialektiken är nog utvecklande för det mesta, men ibland är motståndet så stort att det lönar sig att backa och ta en annan väg. En del verksamheter måste få dö i frid innan man kan bygga upp något bättre.

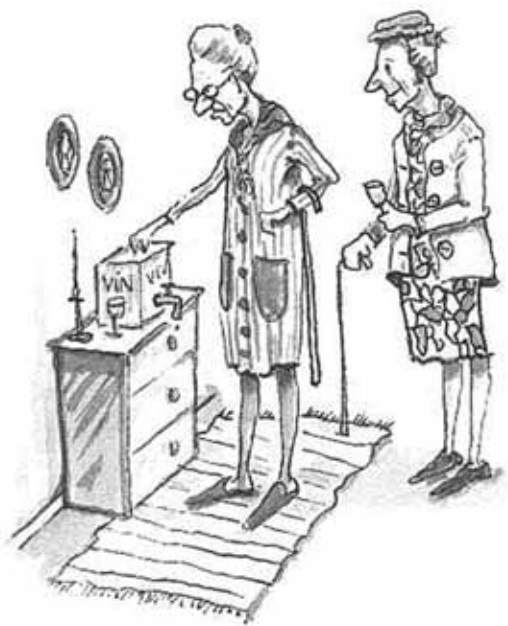
Försvara inte det du byggt upp bara av nostalgiska skäl.

I en smörgåstårta smakar allting majonnäs

Att samverka behöver inte betyda att man geggat ihop alla verksamheter i en enda röra. Ingen vinner på att polisen jobbar som socialarbetare och att socialarbetarna fungerar som fritidspedagoger. Med en tydlig uppdelning i vilka yrkesroller man har, blir både resultatet och arbetsglädjen större.

Ha respekt för olika professioners särart.

Alkoholen börjar krypa allt högre upp i åldrarna

En tankekurpa då man jobbar med förebyggande insatser är att man alltid vill börja på ny kula med en ny generation. Det är naturligtvis riktigt att prioritera tidiga insatser, men väldigt många livsavgörande val görs också efter 18 års ålder. Insatser för vuxna kommer dessutom att indirekt påverka ungdomarna.

Undvik en överdriven fokusering på ungdomar, det går alldeles utmärkt att förebygga bland vuxna också.

Rätt är inte nog

Många program och manualer har utformats och utvärderats i nästan laboratorieliknande miljöer. Det är viktigt att få fram vad som har effekt, men oftast är verkligheten mycket mer komplex än vad som står i manualen. Till exempel kan de verksamheter som ska genomföra programmen ha egna mål som står i konflikt med programmets syfte.

Lita inte blint på manualen, man behöver anpassa efter de lokala förutsättningarna.

Man ska inte vara så orättvis att man behandlar alla lika

Behoven av insatser skiftar mellan olika människor, men även intresset och den egna kraften att lösa problem varierar. Den som har den största nöden ska få hjälp först, och det gäller både vid akutintaget och i det förebyggande arbetet. Och den som har förutsättningar att själv lösa sina bekymmer ska få göra det i fred.

Insatserna ska anpassas till var och en efter behov.

Om man inte får det man gillar får man gilla det man får

Det lönar föga att gå omkring och sura för alla beslut som inte gick som man hade tänkt sig. Risken är nämligen att man gör av med mer energi på att vara missnöjd än det skulle gå åt för att visa vad som går att åstadkomma med befintliga medel. På lång sikt kan man alltid komma igen och be om en ny prioritering.

Ibland får man gilla läget och jobba med de förutsättningar man får.

Få släpper ifrån sig privilegier frivilligt

Att bevaka det man är satt att jobba med är naturligt och riktigt. En chef är ansvarig för den budget som finns tilldelad och använder pengarna efter den logik som finns på den nivån. Det gäller även om en investering inom en enhet skulle leda till stora besparingar för en annan. På managementspråk kallas detta suboptimering.

Se till att besluten tas på en såpass hög nivå att man kan se fördelarna med det förebyggande arbetet.

Vi ska inte peta med pincett när vi borde gräva med bulldozer

I vår iver att söka underlag och kunskap om det vi arbetar med, tenderar vi ibland att ge siffror med beteendevetenskaplig grund en överdriven innebörd. Mänskligt beteende är inte lika förutsebart som vissa naturvetenskapliga fakta. Vi söker kunskap om *sannolikheten* att ett visst mänskligt beteende uppstår i en viss kontext eller situation - som nästan aldrig ser exakt likadan ut för två olika individer. Vi ska därför inte drabbas av panik när procentandelar skiljer sig åt år från år eller mellan stadsdelar. Framför allt ska vi inte göra s.k. ekologiska felslut, d.v.s. dra slutsatser om individer utifrån observationer av en grupp.

Bara för att du har rätt, behöver inte jag ha fel

Det är ofta så att det kan finnas många sanningar inom ett visst område. I det förebyggande och främjande arbetet behöver vi många aktörer, alla med sin syn på saken.

Samarbete kräver respekt, tillit och lyhördhet för andras kompetens.

Vill man bli respekterad
ska man tala väl.

Vill man bli älskad
ska man sluta i tid.

Tack för uppmärksamheten!

SOCIALTJÄNSTFÖRVALTNINGEN
STADSÖVERGRIPANDE SOCIALA FRÅGOR